

Att skapa tillsammans med barn

Ett workshopmaterial av Stina Wirsén

Hej!

Jag heter Stina Wirsén och jag arbetar som barnboksförfattare, illustratör och konstnär.

När jag skriver och gör bilder för barn, så tänker jag inte så mycket på att de är barn, dom som ska läsa och titta på bilderna. Jag är ju vuxen nu men förut var jag barn. Jag har min egen fyraåring bakom örat och närmast hjärtat när jag gör bilder och texter för barn.

Att göra bilderböcker för små barn, som ännu inte kan läsa själva, är att göra böcker för både barn och deras vuxna. Om den som är vuxen fångas av berättelsen och av bilderna - då blir det en bättre läsupplevelse även för barnet.

Böckernas betydelse

Några av mina bästa barndomsminnen är högläsning - min mamma var en fantastisk högläsare. Hon blev senare också författare, debuterade runt 50. Men när jag var liten var hon bara mamma - en högläsande och lekande mamma. Min syster och jag har många timmars högläsning i oss. Det har präglat mig och påverkat mitt yrkesval.

Jag har arbetat med bilderböcker för barn i nästan 30 år. Jag har även skrivit pjäser, arbetat med scenografi och kostym, gjort tecknad film för barn och jag har formgivit leksaker. Men boken är kärnan. Högläsningens boken, bilderboken. Att läsa tillsammans med ett barn är en form av läsning som jag och många med mig älskar.

Jag vill uppmuntra och bidra till andra sätt att läsa, leka och skapa. I det material jag samlat här ingår många av de tankar och förhållningssätt jag har när jag arbetar med små barn och bild.

Kreativitet

Jag vill understryka att jag inte har någon pedagogisk utbildning alls, jag utgår helt från min roll som bilderboksmakare, konstnär och berättare. Så ni får ta till er det jag visar och berättar med detta i bakhuvudet. Kanske hittar ni något inspirerande och användbart här.

Under ett år träffar jag hundratals barn genom författarbesök, workshops och högläsningar och jag är ofta ute i förskolan. Det ger lust och inspiration till att skapa nya böcker, fördjupar min kunskap och känsla för målgruppen och stärker mig i övertygelsen om att alla barn vill och behöver skapa och leka. Jag har haft workshops och besökt förskolor i hela Sverige och i många andra länder. Jag har målat fiskar och troll med förskolebarn i Shanghai, jag har skulpterat och gjort film med små barn i Rosengård, klippt i papper och gjort collage med 6-åringar i Indien. I Abu Dhabi och i Österrike har vi talat om mörkrädsla och fjärlar i magen, i Italien och i Japan har små barnhänder klippt ut tårar och huggtänder och vi har tillsammans skapat stora bilder om känslor och humör.

Närvaro

Ju fler barn jag träffar desto mer stärks jag i övertygelsen om att barn behöver vuxnas absoluta närvaro. Vuxna som inte gör något annat samtidigt, vuxna som är i stunden tillsammans med barnet. Inte hela tiden, men en stund varje dag. Och att det som vuxna visar intresse för, det blir spännande och intressant.

Så till er vuxna vill jag säga:

Ni behöver inte kunna teckna eller måla, ni behöver inte kunna klippa ut en rymdraket med en nagelsax. Ni behöver vara där. Ni behöver pröva er fram, tillsammans med barnen. På oömma bord med golv som man får spilla på.

Här har jag samlat inspiration och bilder för barnen och er pedagoger och barnbibliotekarier att fortsätta teckna på om barnen behöver lite inspiration och hjälp att komma igång. Ni kommer att märka att de flesta barnen inte ens vill ha mina teckningar efter en stund, de vill göra sina egna bilder.

Lycka till och tack för ert arbete - det är ni som bygger upp och formar nästa generation.

Pedagogik

Så här jobbar jag i barngrupp:

Här kommer mitt enda förbud och min förmaning - Säg INTE att du inte kan rita. Om du som vuxen och förebild uttrycker dig negativt kring ditt eget skapande så smittar det blixtnabbt av sig till barnen.

Rita och måla med barnen - på deras villkor. Gläds åt att det blir något - inte vad du hoppas utan vad som verkligen blir. Måla med barnen, inte bredvid. Rita en gaffeltruck om de ber dig. Googla upp en bild om det hjälper. Eller strunta i det och fråga barnen: Hur ser en gaffeltruck ut? Är det som en låda? Är det någon som kör? Har den hjul? Prova tillsammans, prova igen - tills ni tröttnar och börjar rita fåglar istället.

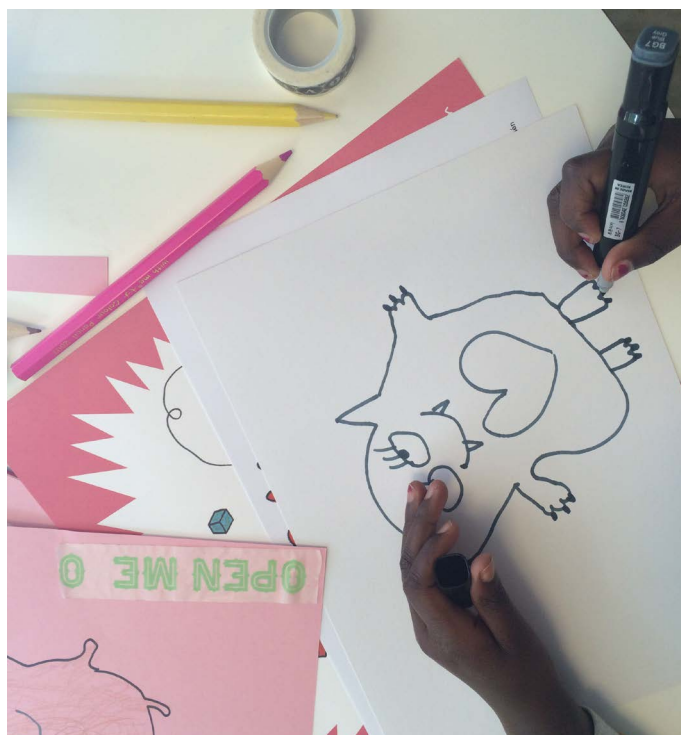
Låt dig inspireras av barnens förhållningssätt till måleri och teckning. De har oftast ett djärvare bildspråk. En ännu inte fullt utvecklad motorik ger ett mer dramatiskt bildspråk, en vildare penselföring - underbart!

Det finns naturligtvis barn som tidigt har motoriken och som ritar och målar mycket hemma, i varje barngrupp finns ett par stycken som kan sitta i timtal. Det finns de barn som inte alls vill bli kladdiga, som inte alls vill testa nytt hela tiden utan vill arbeta lågmält med små uttryck, tunn blyerts och bleka färger. Det är viktigt att inte värdera barns uttryck - alla har sin process och sitt bildspråk.

Jag utgår oftast från högläsning, vi läser en bok eller tre. Vi kanske läser någon av böckerna en gång till. Vad handlade boken om? Var det någon som blev arg? Blir du arg ibland? Hur ser du ut när du är arg? Ska vi måla känslor? Arga, glada, rädda, nyfikna känslor?

Efter workshopen brukar några barn vilja återvända till boken - vi läser igen.

Kläder

Jag rekommenderar att ni ber vårdnadshavarna om ateljékläder för varje barn, att byta om till innan ni startar. Förkläden räcker en bit, men risken är hög stor att det ändå blir fläckar på kläderna. Så mycket bättre då att ha kläder avsedda för att arbeta i. Ett tips till föräldrar (eller er pedagoger) är att köpa rymliga och sköna kläder på loppis för en billig peng och låta dom hänga på förskolan eller biblioteket.

Rummet

Vilket rum ska ni vara? Är det er "vanliga ateljé", där golv och bordsytor är oömma, där det finns tillgång till vatten och massor av material? Eller ska ni jobba utomhus idag? Eller har ni hamnat i ett rum som inte alls är anpassat för att arbeta kreativt? Anpassa workshopen efter rummet.

Är ni i en ateljé? Går det att jobba med vatten och får ni spilla? Då är det bara att ösa på! Många bor trångt, att få jobba fritt, kladdigt och förutsättningslöst är viktigt och alldeles underbart! Men ta inte fram allt material ni har, det är skönt för både barn och pedagoger med en ram. Här följer några enkla tips på begränsningar för att sedan sväva ut i lek och lust:

1. Använd bara två färger

Idag arbetar vi bara med två färger, tex gult och svart. Då tar vi fram kolkritor, blyerts och svarta tuschpennor, vaxkritor i svart och gult samt gul färg på flaska eller färgpuckar. Kanske tar vi fram gula och svarta piprensare, gult glitter, gul och svart tejp. Sen är det bara att köra! Den här typen av begränsningar går ju att arbeta med länge. Kanske en färg per vecka under en termin? Det går att fortsätta med samma färg/färger, men tredimensionellt nästa dag, skulptera i lera och måla objekten i gult och svart.

Kanske letar ni efter färgerna utomhus, samlar ekollon och barr, gula löv och en gul kapsyl. Kanske sorterar ni fynden i färgordning, de som är knallgula i en burk, de som är blekgula i en annan? Eller gör ni ett collage av fynden? Eller en liten utställning?

Det går att klippa ut färgerna i gamla veckotidningar. Köp gamla tidningar på loppis eller be vårdnadshavare ta med hemifrån. En fin övning i att hantera sax och samtidigt en övning i färglära - tänk så många gula toner det finns! Och svart är också många färger, mörksvart, brunsvart, matt svart, blankt...

2. Utomhusmåleri

Utomhusmåleri och skulptur är underbart på sommaren! Vaxduk på borden eller stora papper som rullas ut direkt på marken. Vatten i hinkar och stora flaskor med akrylfärg, alternativt färdigblandad akvarell eller vattenfärg i stora glasburkar. Måla stora gemensamma verk eller låt barnen göra egna bilder. Akvarellpapper kostar lite, mer, men alla barn bör få känna på att måla på riktigt fint papper - det blir så vackert och pappret håller formen, blir inte bubblig och knöligt som sämre papper. Akvarellpapper kan köpas in i stora format och sedan klippas ner till olika storlekar. Det är så fint att se barnen jobba i olika format - hur de anpassar motiv, penselföring och uttryck efter ytan. Så låt dem jobba på riktigt stora ark och på riktigt små.

Om det regnar är det också spännande att måla utomhus - regnet hjälper till! Eller förstör! Prova att måla tunt och tjockt, lägg målningarna i gräset och vänta och se vad regnet bidrar med...

3. Collage

Om dagens lokal är ett ömtåligt rum utan möjlighet att jobba med vatten - välj teckning och collage. Collage - att klippa ut former ur färgade papper eller ur tidningar till exempel är ett sätt att få väldigt stora effekter utan att det blir kladdigt. Färgaffärer brukar ha tapetprover/böcker som de skänker bort eller säljer billigt. Tidningar och trasiga böcker är också bra utgångsmaterial. Kanske har ni torkat blad och växter som ni nu kan arbeta med i collageform?

Saxar, pennor, tjockt papper i vitt eller färgat som bas. Limstift eller papperslim på flaska - sen är det bara att dra igång!

Oavsett vilket rum ni ska vara i - försök se till att du som ska hålla i workshopen får en stund för att ställa i ordning. Du behöver äga rummet innan barnen kommer. Ta sedan emot barnen och bjud in till det som ska hända.

Den livsviktiga fria leken

Ett trick jag använder, som ni säkert redan känner till, om gruppen är ofokuserad och stökig, är att sänka rösten. Prata lågt och lite hemlighetsfullt, visa med kroppsspråk och röst att det är något spännande som ska hända. Det är du som vuxen och som pedagog som sätter agendan. Att måla med färgen gult eller blått eller rött är väldigt intressant. Att doppa halva pappret i vatten och sedan se skillnaden mellan att måla på torrt och vått underlag är rafflande! Om du låter det vara det. Som pedagog eller barnbibliotekarie kan du ladda workshopen med energi förutsatt att du får en liten barngrupp och ett rum som fungerar för ändamålet.

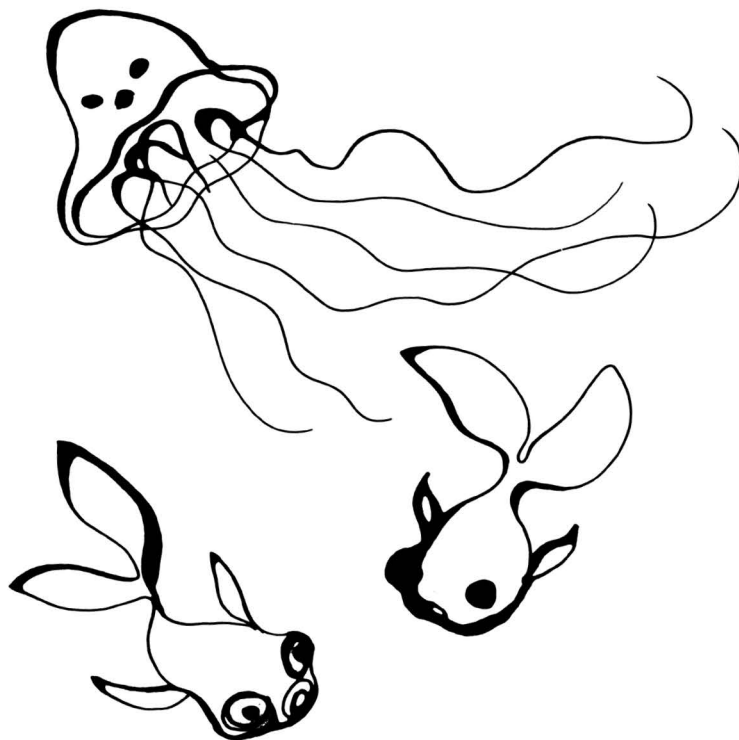
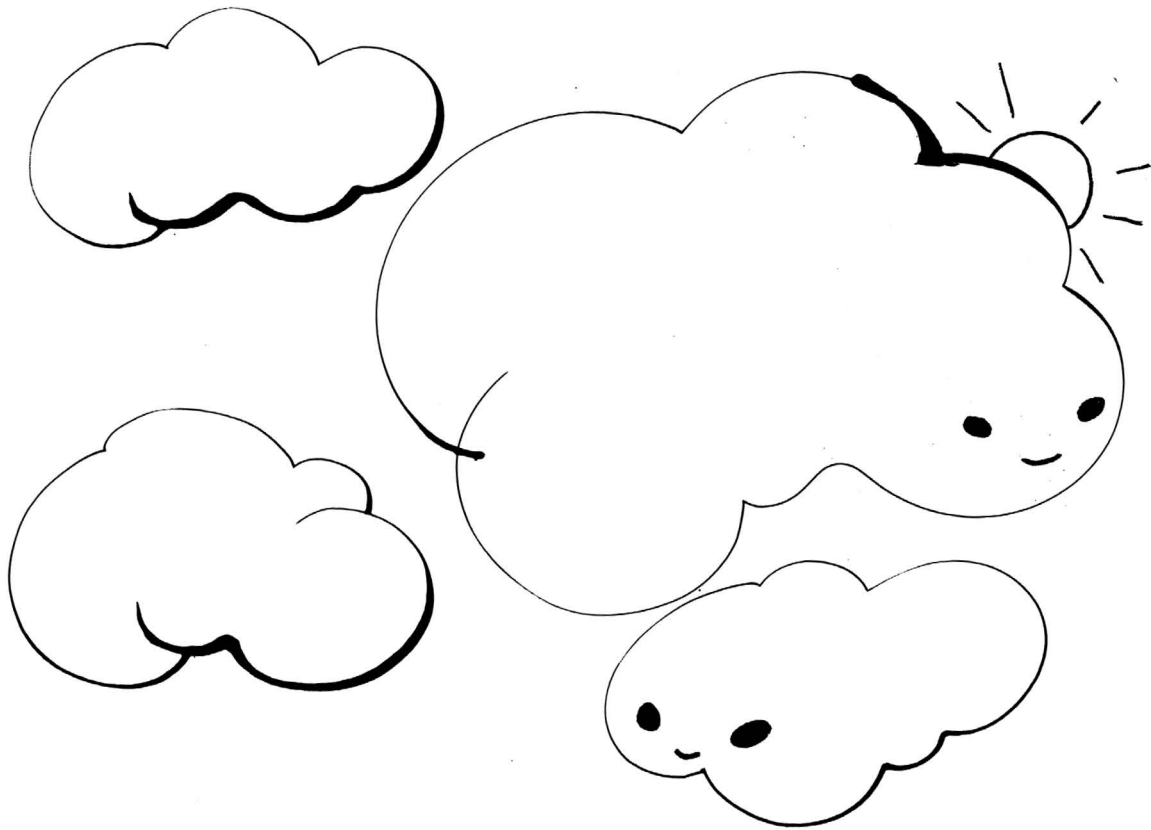
I konstnärlig praktik som teater, måleri, dans eller musik övar barnen det mesta som står i förskolans läroplan. Hävda barnens rätt till utforskande av konstnärlig verksamhet. För att i de övningarna finns språk, rörelse, finmotorik, samarbetsövningar, koncentrationsövningar och framförallt - den livsviktiga fria leken.

Workshop

Rita vidare!

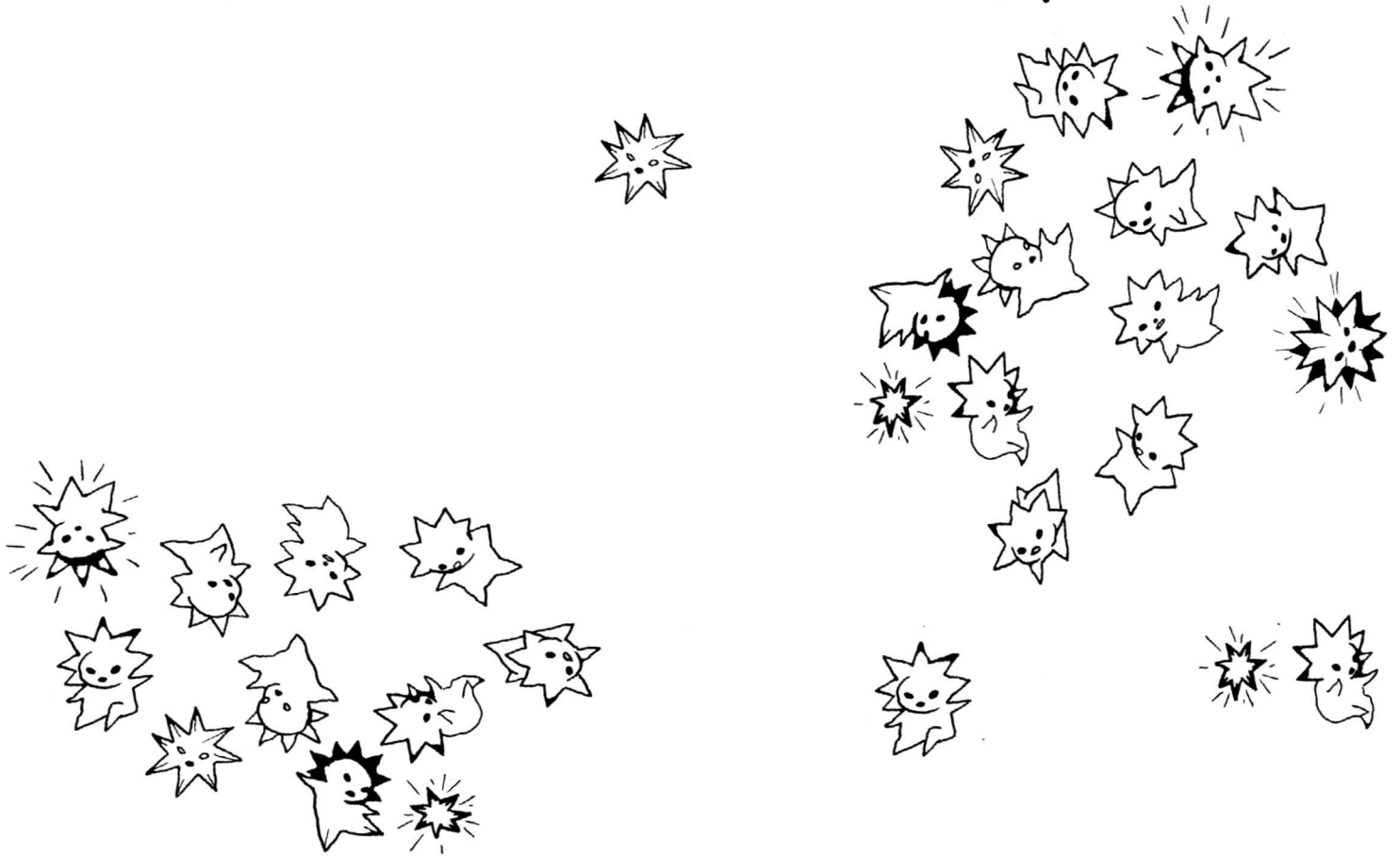
Stina Wirsén

Vem tittar fram
bakom molnen?

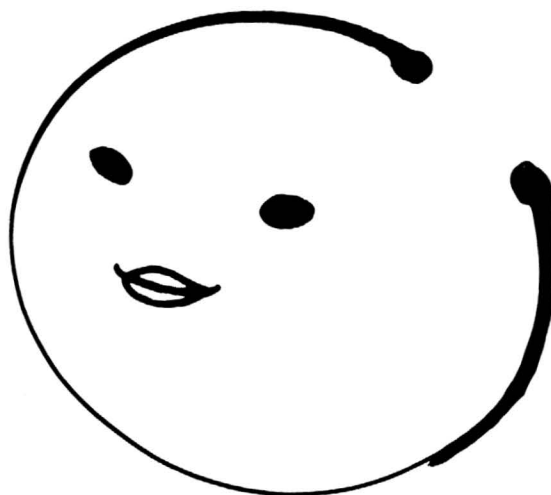

Fiskarna behöver havet,
måla havet!
Hur blött kan du måla?

Nu kommer natten,
rita mörkret!

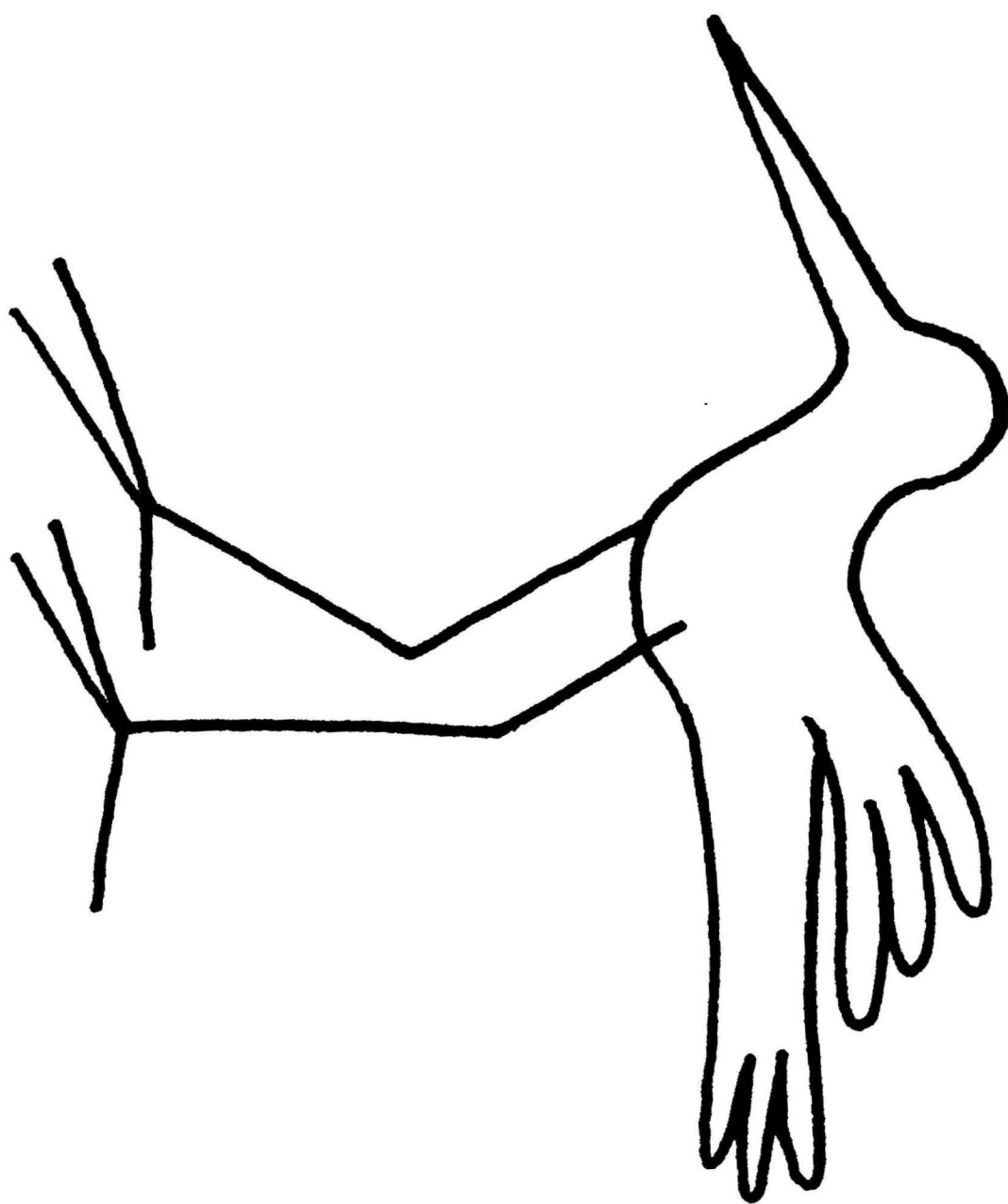
Titta solen!
Måla värmen!

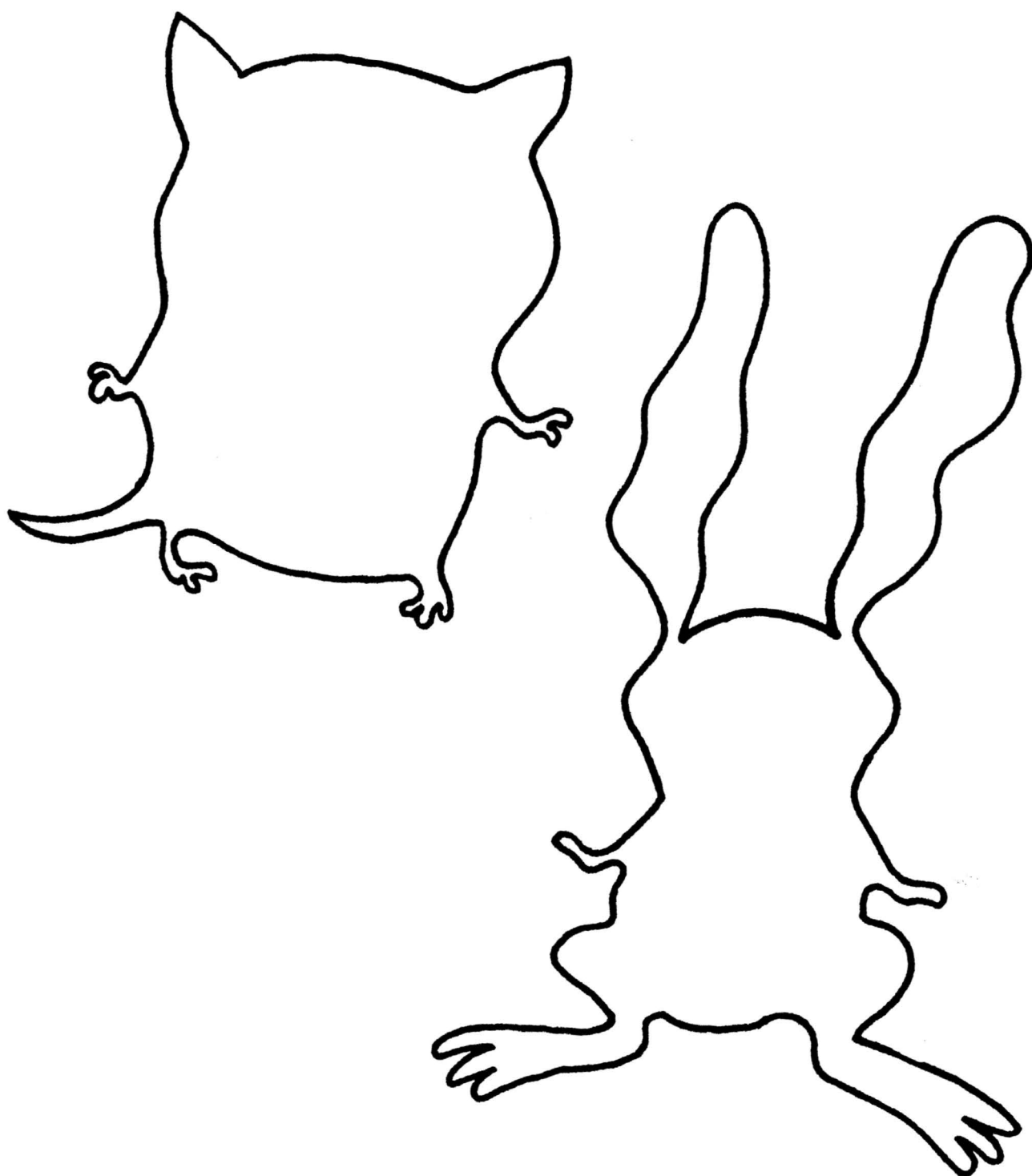

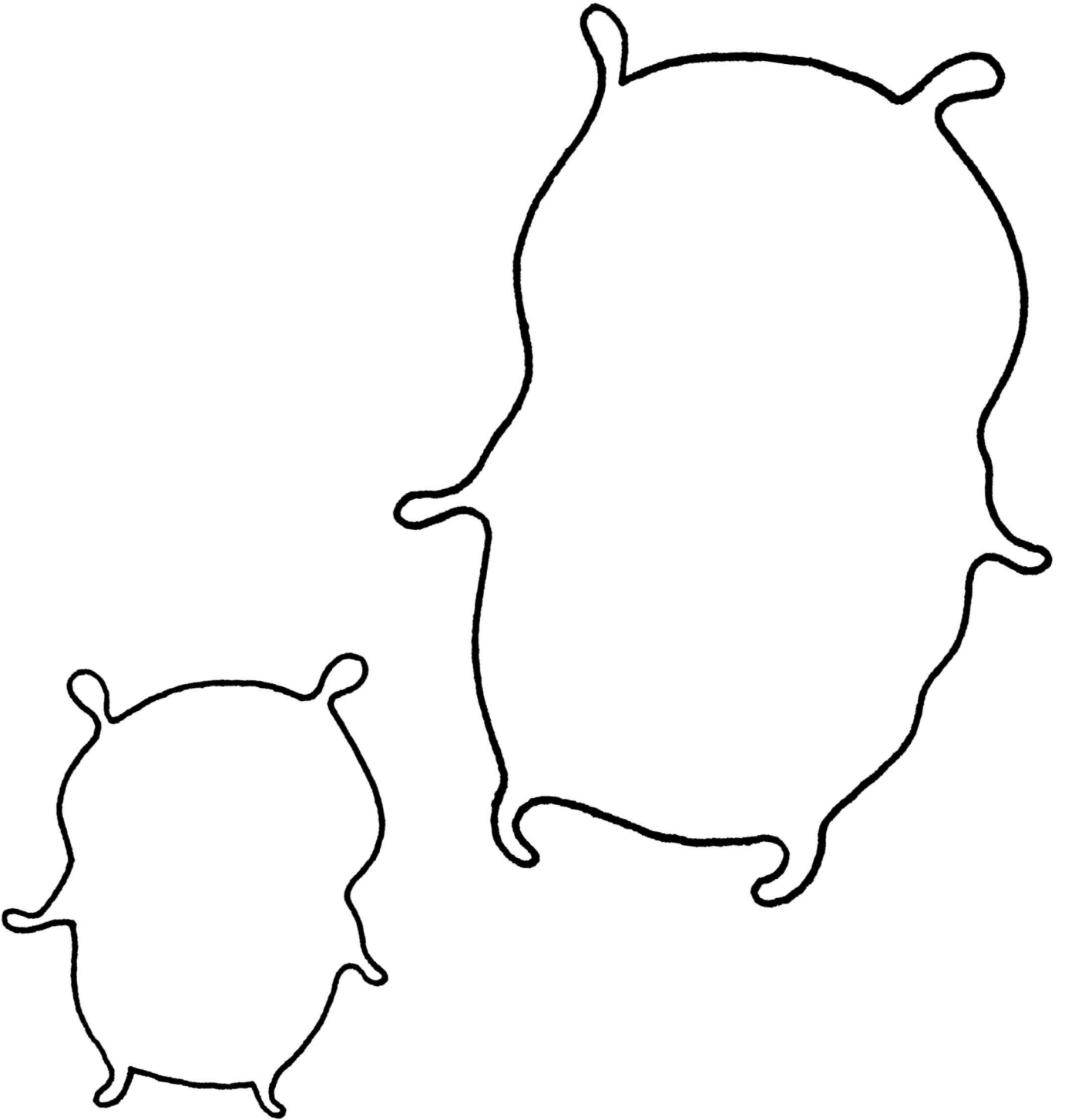
Workshop

Vem?

Stina Wirsén

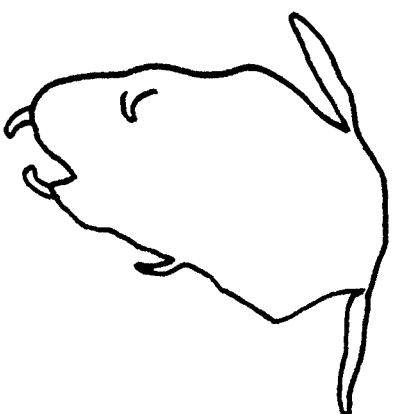
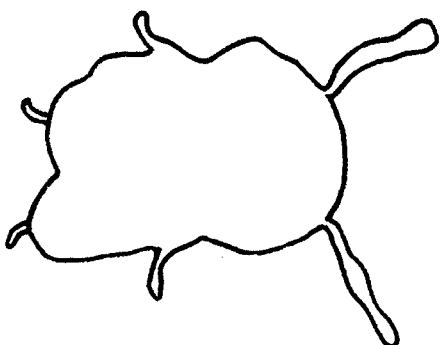
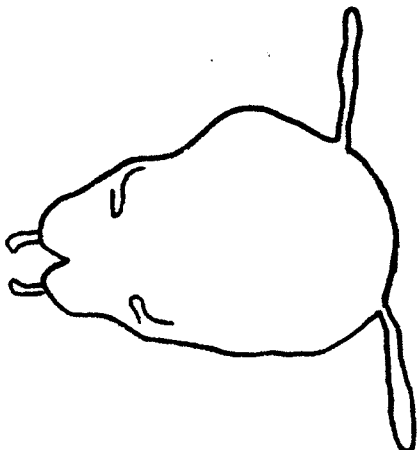
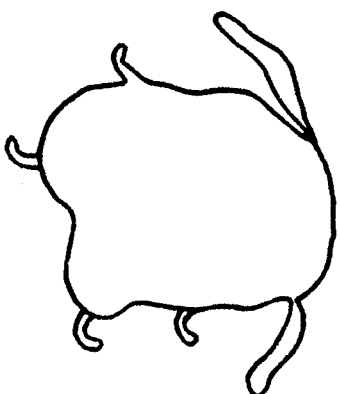
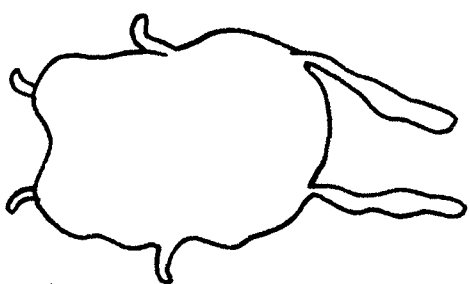
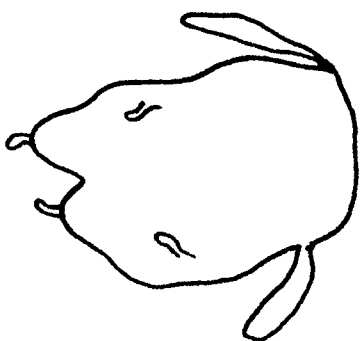

Workshop

Liten

Stina Wirsén

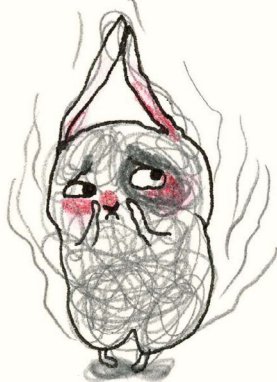
Rita liten
Hur mår liten?

ledsen förtvivlad övergiven

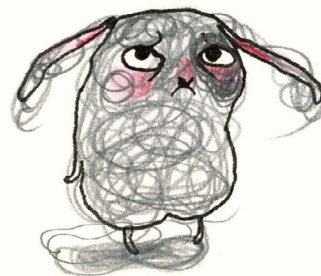
Hur tror du att Liten mår?

rädd otrygg nervös

Hur tror du att Liten mår?

skamsen skruttig ensam

Hur tror du att Liten mår?

glad jätteglad jättejätteglad!

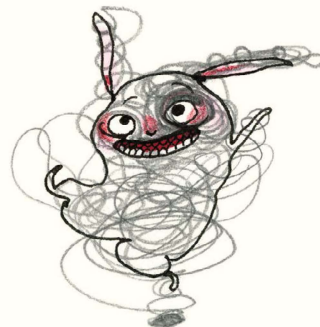
Kan du flerord
för vad Liten känner?

nyfiken lurig hemlig

Kan du flerord
för vad Liten känner?

vild hoppig busig

Hur tror du att Liten mår?

vilsen osäker snurrig

Kan du flerord
för vad Liten känner?

jag vet inte tom

Hur tror du att Liten mår?

arg jättearg jättejättearg!

Kan du flerord
för vad Liten känner?